

OSCAR WILDE - OBRAZ DORIANA GRAYE

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

společenský román (próza, epika)

Literární směr:

poprvé vyšlo r. 1890 – začátek posledního desetiletí Wildeovy tvorby (po úpravách vyšlo dílo znovu r. 1891); viktoriánská éra

Slovní zásoba:

jednoduchý spisovný jazyk; noblesnější jazykový styl charakteristický pro vyšší společnost; cizojazyčné prvky

Stylistická charakteristika textu:

hororové prvky; vliv gotiky; pohádkové a nadpřirozené prvky; propracované popisy; promyšlené dialogy; myšlenkově založené monology

Vypravěč:

vypravěčem je autor – nezávislý pozorovatel děje

Postavy:

DORIAN GRAY: mladý pohledný šlechtic; postupně se mění k horšímu; nevyrovnaný; homosexuální sklony (autobiografické prvky autora); LORD HENRY: typický dekadentní aristokrat; uznává jen krásu a mládí; také v sobě obsahuje autobiografické prvky autora; BASIL HALLWARD: naivní malíř okouzlený Dorianem

Děj:

mladý šlechtic Dorian Gray okouzlí malíře Basila Hallwarda → stává se jeho modelem → jednoho dne, když ho Basil maluje, se seznamuje s jeho známým, lordem Henrym → je jím okouzlen, jelikož opěvuje krásu a mládí → Dorian si uvědomí, že za několik let už nebude tak krásný, a že obraz od Basila mu bude připomínat minulost → vysloví proto přání, aby místo něj stárnul jeho portrét → přání se mu splní → Dorian se stává zlým a hříšným → všechny jeho špatnosti včetně vraždy Basila však odráží pouze vzhled obrazu, zatímco Dorian zůstává mladý a krásný → později začíná mít špatné svědomí a přeje si vlastní odpovědnost za své činy → začne s dobrými skutky a doufá, že se jeho portrét změní k lepšímu → přichází k obrazu, ale ten se nemění → Dorian dostává strach, protože obraz je důkazem všech jeho zločinů → bere si dyku a obraz ničí → policisté slyší hluk, přicházejí do domu a vidí obraz nádherného mladého muže a u něj mrtvého vrásčitého starce s dykou v srdci

Kompozice:

děleno do 20 kapitol + předmluva; chronologický postup vyprávění (děj na sebe časově navazuje)

Prostor:

Anglie

Čas:

19. století

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

částečná Wildeova autobiografie; těžké lidské svědomí; otázka lidské morálky; mladická naivita a pycha

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

americká občanská válka (1861-1865); otevřen Suezský průplav (1869); prusko-francouzská válka (1870-1871); pruský král Vilém I. prohlášen německým císařem → vzniká sjednocené Německé císařství (1871); búrské války mezi Britským impériem a jihoafrickými osadníky (1880-1902)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

v Anglii je stále protizákonná homosexualita

Kontext dalších druhů umění:

HUDBA: Petr Iljič Čajkovskij (1840-1893); MALBA: Paul Cézanne (1839-1906); Claude Monet (1840-1926); Henri Matisse (1869-1954); Auguste Renoir (1841-1919); SOCHAŘSTVÍ: Auguste Rodin (1840-1917)

Kontext literárního vývoje:

viktoriánská éra

AUTOR

Život autora:

Oscar Wilde (1854-1900) – byl irský dramatik, prozaik, básník a esejista, představitel dekadence působící v Anglii; nar. se v Dublinu (hl. město Irska) v rodině lékaře a úspěšné spisovatelky → studia v Dublinu a Oxfordu, začátek vlastní lit. tvorby → svobodný život bez konvencí → ignoroval pokryteckou a zvrácenou morálku vyšších společenských kruhů a zcela vědomě se je snažil šokovat → r. 1884 se oženil s bohatou ženou → komfortní život v luxusu → narození 2 synů → od r. 1891 se začal přátelit s lordem Alfredem Douglassem → obžalován z (tehdy protizákonné) homosexuality → 2 roky náročných nucených prací → odchod a přejmenování ženy a dětí → po propuštění cestoval po Evropě → usadil se ve Francii → zemřel zde r. 1900 (v bídě, s podlomeným zdravím); ZAJÍMAVOST: náklady na Wildeův pohřeb uhradil jeho někdejší přítel, lord Douglas

Vlivy na dané dílo:

tradiční faustovské téma; dekadence; homosexualita; podrobná znalost vyšších společenských kruhů

Vlivy na jeho tvorbu:

psychické i osobnostní problémy (rozdvojená osobnost, homosexualita); dekadence; podrobná znalost vyšších vrstev; pobyt ve vězení; Henrik Ibsen; starořecká literatura; William Shakespeare; Dante Alighieri; franc. literatura (Victor Hugo, Honoré de Balzac)

Další autorova tvorba:

v jeho tvorbě převažovala próza a drama (divadelní hry), méně často (spíše v mládí) tvořil i poezii; PRÓZA: Strašidlo cantervillské (1887); Šťastný princ a jiné pohádky (1888); DRAMA: Jak je důležité mít Filipa (1895); Ideální manžel (1895); POEZIE: Básně (1881)

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

PŘEKLADY: Jiří Zdeněk Novák; MUZIKÁL: Obraz Doriana Graye (český muzikál; 2006); FILM: Liga výjimečných (2003) – objevuje se zde postava Doriana Graye; Obraz Doriana Graye (horor USA; 1945) – hraji: George Sanders, Donna Reedová, aj. + 1 Oscar a 2 nominace

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

dílo bylo v době vydání velice kontroverzní - mnohými bylo kritizované zejména kvůli silným homosexuálním a dekadentním prvkům

Dobová kritika díla a její proměny:

dnes je tento román odborníky považován za přední dílo světové literatury

román - prozaický epický žánr; delší rozsah a komplikovanější děj než povídka nebo novela; příběh zpravidla obsahuje více postav

viktoriánská éra - období vlády anglické královny Viktorie (1837-1901); mezi znaky období patří dlouhý mír a celková prosperita; v literatuře se prosazovali např. prozaici Charles Dickens a sestry Brontëovy (Charlotte, Emily a Anne) nebo dramatici George Bernard Shaw a Oscar Wilde

dekadence - umělecký proud zejména 2.pol.19.stol., který staví na odlišení od zavedených pořádků; vyjadřuje převážně pesimistické pocity prázdnoty, marnosti a beznaděje; dekadentní autoři často holdovali bohémskému životu (alkohol, sex, atd.); např. Oscar Wilde, tzv.prokletí básníci (Arthur Rimbaud, Paul Verlaine), aj.; u nás např. Karel Hlaváček